

Motion till riksdagen 2022/23:1281

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Anslagsfördelning

Tabell 1 Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Socialstyrelsen	815 421	±0
1:2 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	92 070	±0
1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	161 782	±0
1:4 Tandvårdsförmåner	7 367 141	2 350 000
1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	34 355 000	250 000
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	18 128 486	-2 300 000
1:7 Sjukvård i internationella förhållanden	511 409	±0
1:8 Bidrag till psykiatri	2 092 643	1 300 000
1:9 Läkemedelsverket	162 922	±0
1:10 E-hälsomyndigheten	122 129	±0
1:11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna	3 000 000	-3 000 000
1:12 Inspektionen för vård och omsorg	799 791	30 750
2:1 Folkhälsomyndigheten	551 054	±0
2:2 Insatser för vaccinberedskap	120 500	±0
2:3 Bidrag till WHO	46 665	±0
2:4 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	125 502	±0

2:5	Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel	143 304	±0
2:6	Stöd till främjande av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga	50 000	±0
2:7	Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre	145 000	±0
3:1	Myndigheten för delaktighet	65 808	±0
3:2	Bidrag till funktionshindersorganisationer	188 742	±0
4:1	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	35 614	5 500
4:2	Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet	778 714	±0
4:3	Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	264 395	±0
4:4	Kostnader för statlig assistansersättning	24 590 527	170 000
4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet	11 520 490	±0
4:6	Statens institutionsstyrelse	1 934 179	±0
4:7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	1 257 451	421 050
4:8	Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	39 060	±0
5:1	Barnombudsmannen	27 181	±0
5:2	Barnets rättigheter	62 261	±0
6:1	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	54 988	±0
6:2	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	819 503	±0
99:1	TBE-vaccin med högkostnadsskydd för vuxna och avgiftsfritt för barn	±0	100 000
99:2	Nationellt center för post-covid och ME/CFS	±0	10 000
99:3	Nationellt vaccinprogram för äldre	±0	110 000
Summa		110 429 732	-552 700

Anslag 1:4 Tandvårdsförmåner

Införandet av ett verkligt högkostnadsskydd inom tandvården skulle ge en betydande fördelningspolitisk effekt. Vänsterpartiets förslag efterliknar kostnadsfördelningen inom hälso- och sjukvården. Förslaget innebär att 100 procent av patientens kostnader skulle subventioneras över 1 200 kronor per 12-månadersperiod. Patienternas andel av tandvårdskostnaderna i det statliga tandvårdsstödet skulle då sjunka från 63 procent till 33 procent.

Vinsterna med förslaget är många. Ett enhetligt system som är lättförståeligt och väl etablerat bland befolkningen, likt det som gäller inom hälso- och sjukvården, ger sannolikt hög acceptans. Tandhälsa skulle bli en del av den universella svenska välfärdsmodellen. Fördelningseffekten är god eftersom patientandelen av avgiften för tandvård minskar och den skattefinansierade delen ökar.

För att möjliggöra för tandvården att ställa om och genomföra satsningen i praktiken ska reformen trappas upp över en treårsperiod och träda i kraft 1 juli 2023. Vänsterpartiet avsätter därför 2,35 miljarder kronor 2023, 5,6 miljarder kronor 2024 och 6,5 miljarder kronor 2025.

Anslag 1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna

Kostnaderna för nya och sällan förekommande läkemedel kan vara höga vilket gör att tillgången för patienter varierar beroende på vilken region man tillhör. Frågan har utretts i SOU 2018:89. Det finns en ganska bred enighet i socialutskottet om behovet av en nationell pott för att få en jämlik tillgång till denna typ av läkemedel.

Läkemedelsutredningen föreslog i sitt slutbetänkande förändringar i nuvarande system för läkemedelssubvention. Det bör även vara möjligt att två av förslagen enskilt kan genomföras. Ett läkemedelsråd beslutar årligen om vilka läkemedel som kan omfattas av systemet. Beräkningarna är presenterade 2018. Vänsterpartiet avsätter 250 miljoner kronor mer än regeringen för detta ändamål 2023, och därefter 500 miljoner kronor.

Anslag 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård

Personalen är den viktigaste resursen i vården och omsorgen. Samhället behöver förnya sitt åtagande att säkerställa en god arbetsmiljö för de som söker sig till vården och för de som redan arbetar där. Vänsterpartiet arbetar för att vård- och omsorgsyrkena ska värdesättas som de samhällsnödvändiga tjänster de är. Långsiktiga satsningar på personalens löner, arbetsvillkor och kompetensutveckling är en förutsättning för att vi ska ha en hälso- och sjukvård som motsvarar de behov som finns och kraven i hälso- och sjukvårdslagen.

Om resurserna inte tillåts öka i takt med demografin så innebär det en kontinuerlig nedskärning på verksamheternas kvalitet. För Vänsterpartiet är resurser till välfärden en helt avgörande fråga och vi menar att det krävs en modell för att inte personaltätheten automatiskt ska minska och kvaliteten urholkas när befolkningen växer.

Vänsterpartiet avvisar därför regeringens temporära och kortsiktiga förslag på 2 miljarder kronor för att i stället presentera betydligt mer kraftfulla förslag inom utgiftsområde 25 på långsiktiga och ambitionshöjande satsningar vad gäller personaltäthet, arbetsvillkor och kompetensutveckling för personalen inom välfärden generellt och inom hälso- och sjukvården i synnerhet.

Vänsterpartiet avvisar även regeringens förslag på 300 miljoner kronor på vård i landsbygden för att i stället satsa 1 miljard kronor på sjukvård i de mest glesbefolkade regionerna inom utgiftsområde 25.

Anslag 1:8 Bidrag till psykiatri

Möjligheterna till psykologisk behandling behöver kraftigt öka. Region Skåne har möjliggjort användningen av längre behandlingar om 25 sessioner på regionens bekostnad. Vänsterpartiet menar att detta borde vara ett erbjudande i samtliga regioner. Förslaget innebär att individuellt anpassad psykologisk behandling erbjuds inom primärvården genom remiss, för att på sikt bli en del av regionernas reguljära verksamhet. I grunden handlar detta arbete om att likställa den psykiska och den somatiska vården och befästa invånarnas rätt till båda. I ett välfärdssamhälle ska inte psykisk stöttning och vård vara en klassfråga. Den psykiatriska vården behöver även stärkas på bred front. Inte minst i ljuset av effekterna av coronapandemin krävs en satsning på att stärka den psykiska folkhälsan. Vänsterpartiet föreslår därför att anslaget höjs med 1,3 miljarder kronor.

Anslag 1:11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna

Vänsterpartiet avslår regeringens förslag till anslag som innehåller prestationsbundna insatser för att korta vårdköer. Detta är en uppföljning av den s.k. Kömiljarden. Regeringen avsätter 3 miljarder kronor för 2023, 2024 och 2025. Vänsterpartiet har i stället förslag om ökad personaltäthet och att ge ökat utrymme för bättre arbetsvillkor för vårdpersonal genom satsningar inom utgiftsområde 25. Detta är det centrala i att minska vårdköerna och särskilt viktigt när pandemin slagit hårt mot vården, anställda och patienter. Vänsterpartiet har även förslag om att stärka vården i de regioner som är mest glesbefolkade, vilket ger bättre förutsättningar för att korta vårdköer där. Vänsterpartiet minskar därmed anslaget med 3 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag 2023, 2024 och 2025.

Anslag 1:12 Inspektionen för vård och omsorg

I och med de många och allvarliga missförhållanden som finns på Sis, HVB och annan verksamhet behöver Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) arbete stärkas. Ivo bör kunna göra flera inspektioner, alltid vara två och kunna rotera, samt även ha utrymme att höra de placerades åsikter, vilket är svårt inom befintlig budgetram. Ivo konstaterar dessutom att det behövs utökad arbete och resurser för att motverka oseriösa aktörers välfärdsbrottslighet. Av budgetunderlaget från Ivo framgår att de under 2021–2023 själva anser att de är underfinansierade och äskar 832 miljoner kronor för 2023 och 873 miljoner kronor för 2024. För att nå upp till de behov Ivo rapporterar om, utöver regeringens budgetförslag för 2023, föreslår Vänsterpartiet en förstärkning på 45 miljoner för 2023 och 75 miljoner för 2024 och 2025.

Vi avvisar regeringens föreslagna omfördelning av resurser för skyddat boende för våldsutsatta barn och vuxna från anslag 4:7 på utgiftsområde 9. Därigenom föreslår vi en minskning av anslaget med 14,25 miljoner kronor för 2023 jämfört med regeringens förslag.

Anslag 4:1 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Avslöjandena om illegala adoptioner visar också på vilka problematiska situationer adopterade och anhöriga kan ställas inför, och där det kan behövas speciellt stöd och speciella kompetenser. En adoption är en genomgripande och stor process för alla inblandade och det är viktigt att det finns ordentligt stöd och kompetens för att möta dessa personer genom hela livet. Därför avsätter Vänsterpartiet 5,5 miljoner kronor mer än regeringen till MFOF för att inrätta ett statligt center för att ge adopterade ett livslångt stöd.

Anslag 4:4 Kostnader för statlig assistansersättning

Branschen personlig assistans är speciell eftersom nivån på intäkterna sätts av staten men lönen för personliga assistenter regleras i avtal på arbetsmarknaden. Att schablonersättningen motsvarar den allmänna löneutvecklingen är därför rimligt, främst för små assistansanordnare.

Assistansberättigade personer och deras anhöriga vittnar om att det blir allt svårare att rekrytera assistenter på grund av att schablonen för timersättningen under flera år har varit lägre än de kollektivavtalade löneökningarna. Det gäller även för vad regeringen föreslår för 2023 med en uppräkningsgrad på 1,5 procent, vilket är lägre än de kollektivavtalade löneökningarna. För att möjliggöra kompetensutveckling, goda arbetsvillkor och avtalsenliga löneökningar för det kvalificerade arbete som personlig assistans är, vill Vänsterpartiet höja nivån på schablonen för timersättningen med 2,2 procent per år. Vi avsätter därför 170 miljoner kronor mer än regeringen för 2023.

Anslag 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet

Det finns behov av att både anställa mer personal och ge ökade möjligheter till kompetensutveckling och karriärvägar inom äldreomsorgen. Bemanningen måste planeras utifrån de stora pensionsavgångar som är att vänta. Det är viktigt att det finns en tydlighet kring bemanning och utbildning inom hela landet för att Sverige ska ha en jämlik äldreomsorg.

Vänsterpartiet välkomnar möjligheten att få utbilda sig på arbetstid i form av det s.k. Äldreomsorgslyftet, som däremot regeringen föreslår ska upphöra efter 2023. Vi vill se en förlängning av utbildning för undersköterskor i enlighet med modellen Äldreomsorgslyftet och avsätter därför 1,7 miljarder kronor för 2024 och 2025.

Anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.

Vänsterpartiet avvisar regeringens föreslagna omfördelning av resurser för skyddat boende för våldsutsatta barn och vuxna. Därigenom föreslår vi en ökning av anslaget med 211,05 miljoner kronor för 2023 jämfört med regeringens förslag.

Bostad först har haft framgång i flera länder, men används fortfarande bara i ett 20-tal av Sveriges 290 kommuner. Detta trots att såväl Socialstyrelsen som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) rekommenderar metoden och att hela 80 procent bor kvar i sitt boende permanent via Bostad först, jämfört med den traditionella boendetrappan där bara 15 procent klarar sig hela vägen till en egen bostad. För att stödja kommuner som väljer att satsa på Bostad först-metoden avsätter Vänsterpartiet 210 miljoner kronor mer än regeringen.

Nytt anslag: TBE-vaccin med högkostnadsskydd för vuxna och avgiftsfritt för barn

I syfte att öka vaccinationsgraden mot TBE, i väntan på att ett särskilt vaccinationsprogram är på plats, anser Vänsterpartiet att ett högkostnadsskydd bör införas på högst 200 kronor per dos för vuxna. För barn bör vaccinationen vara helt kostnadsfri. Sverige har i dag inget vaccinationsprogram mot TBE, men Folkhälsomyndigheten har påbörjat ett arbete med att ta fram nationella rekommendationer för TBE-vaccinet. Det är ytterst viktigt att antalet som vaccinerats mot TBE ökar eftersom TBE-smitta och förmodad TBE-smitta utgör en belastning för hälso- och sjukvården som går att undvika. Att vaccinera hela befolkningen enligt denna modell beräknas kosta 3 miljarder kronor. Eftersom en så omfattande vaccinering tar tid bedömer Vänsterpartiet att satsningen bör

skalas upp år för år från 100 miljoner kronor 2023, till 200 miljoner kronor 2024 och 300 miljoner kronor 2025.

Nytt anslag: Nationellt center för post-covid och ME/CFS

Det krävs en särskild satsning på att nationellt samordna och centrera kunskapen kring behandling och diagnostik av post-covid och ME/CFS. Det nationella centret bör fokusera på att samordna stödet till de som drabbat av post-covid och genom nära kontakter med regioner och andra berörda aktörer arbeta fram tydliga handlingsplaner och arbetssätt. ME/CFS är i dag internationellt klassad som en neurologisk sjukdom där kroppens immunologiska, endokrina och neurologiska system påverkas. Sjukdomen karaktäriseras av en ihållande eller ständigt återkommande trötthet och en generell sjukdomskänsla. Forskningen har inget entydigt svar på varför vissa drabbas av sjukdomen, men många av dem som insjuknat har gjort det i samband med någon form av infektion.

Vänsterpartiet anser att mer kunskap om sjukdomarna behöver tillföras inom hälso- och sjukvården. Det är ytterst viktigt att de behandlingar och åtgärder som sätts in är baserade på evidens och forskning inom området. Ett nationellt center för post-covid och ME/CFS bör därför inrättas. Vänsterpartiet avsätter 10 miljoner kronor för detta ändamål 2023 och 20 miljoner kronor 2024 och 2025.

Nytt anslag: Nationellt vaccinprogram för äldre

Att erbjuda personer över 65 år vaccin mot pneumokocker skulle skydda dem från svår sjukdom eller förtida död och trycka ned smittspridningen i samhället. Det skulle inte bara minska det personliga lidandet utan också vara en vinst för hälso- och sjukvården i stort. Om färre insjuknar och tvingas söka vård frigörs resurser som kan läggas på andra patienter. Sedan den 1 mars 2022 finns det även ett särskilt vaccinationsprogram mot pneumokocker för personer som ingår i riskgrupper, där bl.a. personer som är 75 år och äldre ingår. Samtidigt rekommenderar Folkhälsomyndigheten årlig vaccination mot pneumokocker för personer som är 65 år och äldre. Vänsterpartiet vill därför att Sverige ska ha ett vaccinationsprogram för personer över 65 år med kostnadsfria vacciner mot pneumokocker. Vi anser även att vaccination mot bältros till personer som är 65 år och äldre ska kunna ingå i ett vaccinationsprogram. Vi väljer dock att invänta Folkhälsomyndighetens utredningsarbete kring vaccination mot bältros som är tillfälligt pausat sedan slutet av 2020, men som planeras att återupptas under 2022. Vänsterpartiet avsätter 110 miljoner kronor för ett nationellt vaccinprogram för äldre.

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Ida Gabrielsson (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Jessica Wetterling (V)

Karin Rågsjö (V)

